

Міністерство охорони здоров'я України
Буковинський державний медичний університет

БУКОВИНСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ ВІСНИК

Український науково-практичний журнал

Заснований у лютому 1997 року

Видається 4 рази на рік

Включений до Ulrichsweb™ Global Serials Directory, наукометричних і спеціалізованих баз даних Google Scholar (США), Index Copernicus International (Польща), Scientific Indexing Services (США), Infobase Index (Індія), Ukrainian research & Academy Network (URAN), НБУ ім. Вернадського, “Джерело”

ТОМ 27, № 1 (105)

2023

Редакційна колегія:

головний редактор Т.М. Бойчук,
О.Б. Беліков, О.С. Годованець, І.І. Заморський,
О.І. Іващук (перший заступник головного редактора),
Т.О. Ілащук, А.Г. Іфтодій, Г.Д. Коваль, О.К. Колоскова,
В.В. Кривецький (заступник головного редактора),
В.В. Максим'юк, Н.В. Пашковська,
Д.В. Проняєв (відповідальний секретар), Л.П. Сидорчук,
С.В. Сокольник, В.К. Ташук, С.С. Ткачук,
О.І. Федів, О.В. Цигикало

Чернівці: БДМУ, 2023

Редакційна рада:

К.М. Амосова (Київ), В.В. Бойко (Харків),
А.І. Гоженко (Одеса), В.М. Запорожан (Одеса),
В.М. Коваленко (Київ), З.М. Митник (Київ),
В.І. Паньків (Київ), В.П. Черних (Харків),
Герхард Дамман (Швейцарія),
Збігнев Копанські (Польща),
Дірк Брутцерт (Бельгія),
Раду Крістіан Дабіша (Румунія)
Віктор Ботнару (Респ. Молдова)

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет рішенням вченої ради
Буковинського державного медичного університету
(протокол № 10 від 23.02.2023 року)

Буковинський медичний вісник
(Бук. мед. вісник) – науково-
практичний журнал, що рецензується
Bukovinian Medical Herald
(Buk. Med. Herald)

Заснований у лютому 1997 р. Видається 4
рази на рік

Founded in February, 1997 Published four
times annually

Мова видання: українська, англійська

Сфера розповсюдження загальнодержавна,
зарубіжна

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія
КВ №15684-4156 ПР від 21.09.2009

Наказом

Міністерства освіти і науки України
від 17 березня 2020 року № 409 журнал
“Буковинський медичний вісник”
включено до категорії "Б" (медичні
спеціальності – 222) переліку наукових
фахових видань України

Адреса редакції: 58002, м. Чернівці,
пл. Театральна, 2

Тел.: (0372) 55-37-54,
52-39-63

Факс: (0372) 55-37-54

e-mail: bmh@bsmu.edu.ua

Адреса електронної версії журналу в
Internet: <http://www.bsmu.edu.ua>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХІАТРІЯ ТА НАРКОЛОГІЯ» СТУДЕНТАМ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

О.С. Юрценюк

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

Ключові слова: медицина, психіатрія, наркологія, методологія, дистанційне навчання, система MOODLE, студенти.

Буковинський медичний вісник. 2023. Т. 27, № 1 (105). С. 90-93.

DOI: 10.24061/2413-0737.27.1.105.2023.16

E-mail:
yurtsenyuk.olga@bsmu.edu.ua

Резюме. Мета роботи – сформулювати методологічні основи викладання навчальної дисципліни «Психіатрія та наркологія» в сучасних умовах воєнного часу. Виділити інноваційні підходи щодо ефективного викладання дисципліни, зокрема в дистанційному форматі навчання.

Методи дослідження – загальнонаукові та конкретно-наукові.

Результати дослідження та їх обговорення. Стаття присвячена особливостям методології викладання навчальної дисципліни «Психіатрія та наркологія» в сучасних умовах воєнного часу, що допомагає майбутнім лікарям засвоїти основи клінічних дисциплін. Опанування знаннями та навичками щодо діагностики стану психічного здоров'я людини, клінічних симптомів, профілактики порушення психічних функцій у процесі життєдіяльності та при різних коморбідних захворюваннях, проведення медичної та психологічної експертизи та реабілітації хворих. Висвітлено методологію проведення практичних занять для студентів-медиків та використання системи MOODLE для ефективного онлайн навчання.

Висновки. Враховуючи проведений аналіз інформації щодо викладання навчальної дисципліни «Психіатрія та наркологія» студентам закладів вищої освіти в умовах воєнного часу, нами описано можливості застосування систем для дистанційного навчання, зокрема системи MOODLE, для підготовки студентів вищої школи до занять за умови доступу до мережі Інтернет.

FEATURES OF TEACHING THE COURSE OF PSYCHIATRY AND NARCOLOGY TO STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF THE MARTIAL STATE

Olha Yurtsenyuk

Key words: medicine, psychiatry, narcology, methodology, distance learning, MOODLE system, students.

Bukovinian Medical Herald.
2023. V. 27, № 1 (105). P. 90-93.

Resume. Relevance. To form the methodological foundations of teaching the academic discipline "Psychiatry and Narcology" in modern wartime conditions. To highlight innovative approaches to effective teaching of the discipline, in particular in the distance learning format.

Material and methods. General scientific and specific scientific.

Results. The article is devoted to the peculiarities of the teaching methodology of the academic discipline "Psychiatry and Narcology" in modern wartime conditions, which helps future doctors to learn the basics of clinical disciplines. It is necessary to master knowledge and skills regarding the diagnosis of the state of mental health of a person, clinical symptoms, prevention of impairment of mental functions in the process of life and various comorbid diseases, conducting medical and psychological examination and rehabilitation of patients. The methodology of conducting practical classes for medical students and using the MOODLE system for effective online learning are highlighted.

Conclusions. Taking into account the analysis of information on the teaching of the academic discipline "Psychiatry and Narcology" to students of higher education institutions in wartime conditions, we have described the possibilities of using systems for distance learning, in particular the MOODLE system for preparing students of higher education for classes with access to the Internet.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми. В умовах воєнного часу важливого значення набувають питання створення комфортних умов навчання та організації освітнього процесу, особливо для тих осіб, які

отримали психологічну травму. З метою надання психоемоційної підтримки населенню під час війни, формування у педагогічних працівників навичок роботи зі студентами, за підтримки Першої леди України Олени

Зеленської, започатковано Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної допомоги.

Засади основи освітніх змін, визначені Законами України «Про освіту» та основні напрями її реформування щодо створення нового сучасного освітнього середовища, передумов для інноваційної діяльності, впроваджених новими Державними стандартами всіх рівнів освіти. Освітній процес тільки тоді може вважатися досконалим, якщо він забезпечує не лише успішне задоволення суспільних запитів сьогодення, а й визначає загальні підходи щодо вирішення майбутніх проблем [1].

Мета роботи - сформулювати методологічні основи викладання навчальної дисципліни «Психіатрія та наркологія» в сучасних умовах воєнного часу. Виділити інноваційні підходи щодо методології ефективного викладання дисципліни при різних формах навчання.

Методи дослідження та їх обговорення

Проведення дослідження ґрунтувалось на таких наукових методах: дедукції та індукції, аналізу, синтезу.

«Психіатрія, наркологія», як навчальна дисципліна, ґрунтується на основі теоретичних знань механізмів розвитку психічних хвороб, клінічних проявів і перебігу захворювання, профілактики і лікування пацієнтів навчити майбутнього лікаря ефективно оцінювати стан пацієнта, визначати його проблеми та встановлювати діагноз.

У вивченні психічних хвороб значна увага приділяється самостійній роботі студентів із пацієнтами в лікувально-профілактичних закладах, опрацюванню додаткової літератури, практичному тренінгу і вдосконаленню професійних вмінь у стимуляційному центрі. Викладання предмета повинно проводитися з урахуванням кваліфікаційної характеристики в тісному зв'язку з раніше вивченими дисциплінами та дисциплінами, що паралельно вивчаються.

Метою викладання навчальної дисципліни «Психіатрія, наркологія» є надбання студентами теоретичних знань практичних навичок первинної діагностики, лікування, профілактики психічних розладів, психосоціальної реабілітації пацієнтів з психічними розладами, у тому числі зумовлених прийомом психоактивних речовин, необхідних на первинному рівні надання медичної допомоги.

У результаті вивчення дисципліни «Психіатрія та наркологія» студенти мають опанувати такі навички: визначати психотичний чи непсихотичний рівень психічного порушення у хворого; проводити клінічне обстеження хворого та структуровано описувати психічний статус; визначати наявність у хворого показань для невідкладної госпіталізації; аналізувати дані клінічного та параклінічного дослідження та виставляти попередній діагноз психічного або психосоматичного розладу; визначати рівень соціальної небезпеки, ризик аутоагресії психічно хворого; визначати тактику ведення хворого з психічним розладом або залежністю; призначити один із адекватних стану хворого психотропних препаратів у дозах, відповідних до психічного стану хворого. Проводити психоедукаційну роботу з хворим та його родичами. Кінцеві цілі

дисципліни: визначати в комплексі етіологічні фактори, патогенетичні механізми, типи перебігу та клінічних проявів психічних і психосоматичних розладів; проводити діагностику та дифдіагностику психічних та психосоматичних розладів; визначати тактику ведення хворих із психічними розладами; призначати адекватне лікування та невідкладну медичну допомогу при тяжких психічних розладах; створювати програми профілактики та реабілітації психічних розладів; проводити експертизу хворих із психічними розладами.

Вивчаючи літературу, ми дійшли висновку, що опановуючи дисципліну, студент повинен навчитися: об'єктивно, на наукових засадах, визначати місце і роль психіатрії та наркології серед інших клінічних дисциплін; визначати психологічні особливості хворих з різними видами психічної та наркологічної патології; володіти методами дослідження психічного здоров'я; трактувати умови створення здорового психологічного клімату в медичному середовищі; оцінювати результати дослідження окремих психічних процесів, особистості хворого; заповнювати акти проведення медичної та наркологічної експертизи; проводити аналіз отриманих результатів патопсихологічного дослідження; у роботі керуватися правилами етики та деонтології; формулювати висновки і оформляти протоколи патопсихологічного дослідження; керуватися у своїй діяльності правами та обов'язками медичних працівників, постійно займатися саморозвитком.

Структура навчальної дисципліни «Психіатрія та наркологія» включає в себе 90 годин, що відповідає трьом кредитам ЄКТС. З метою ефективності та зручності викладання програма дисципліни «Психіатрія та наркологія» складається з двох змістових модулів і включає двадцять три теми.

Для ефективного навчання та засвоєння інформації ми пропонуємо використовувати наступні методи навчання:

1. Інформаційно-рецептивний (студенти отримують інформацію на лекції, з літератури або через екранний посібник у «готовому» вигляді).

2. Метод проблемного викладу. Викладач пояснює матеріал, застосовуючи актуалізацію асоціативних зв'язків, при цьому студенти стежать за логікою доказів, за рухом думки педагога.

3. Репродуктивний метод – полягає у застосуванні вивченого на основі прикладу. Діяльність студентів виконується за інструкціями, правилами в аналогічних ситуаціях. Для цього використовуються різноманітні вправи, практичні роботи, форми самоконтролю та програмований контроль.

4. Евристичний метод. Оснований на організації активного пошуку вирішення пізнавальних завдань.

5. Дослідницький метод. Викладач пропонує теми на вибір і студенти самостійно вивчають літературу, ведуть спостереження та психодіагностику.

Практичні методи: студенти отримують та удосконалюють знання й уміння, виконуючи практичні дії (вправи, рольові ігри тощо).

Словесні методи навчання: полягають у застосуванні усного або друкованого слова (пояснення, розповідь,

Проблеми вищої медичної освіти

бесіда та ін.).

Дискусійний метод групового обговорення проблеми з метою з'ясування істини шляхом зіставлення різних думок, це так званий спосіб організації спільної діяльності з метою посилення процесу ухвалення спільного рішення в групі. Це метод, який шляхом активного включення учасників веде до підвищення ефективного сприйняття, це пошук істини шляхом порівняння різних точок зору і досягнення компромісу або єдиного рішення.

Наочні методи: джерелом знань є спостереження за пацієнтами, наочними прикладами (відеопоказ).

На нашу думку, одним із сучасних методів навчання у вищій школі є застосування навчальних комп'ютерних моделей. Комп'ютерне моделювання використовується як засіб розробки і перевірки, вимірювання, визначення принципів і закономірностей будови і функціонування соціальних процесів, систем та їх прогнозування, для розробки рекомендацій щодо управління різними соціальними явищами, процесами, системами [4].

Враховуючи сьогоднішню, пандемію, воєнний час, постає додаткова проблема ефективного навчання, яка вимагає розвитку технологій віддаленого навчання. Найпопулярнішим серед віртуальних навчальних проєктів є середовище Moodle [2-3]. Moodle – середовище, що налічує найбільшу кількість користувачів у світі - понад 500 тисяч. MOODLE (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне середовище, розробка якого розпочалася у 1999 р. (перший розробник системи Moodle - Martin Dougiamas (Мартін Дугамас)). Головна мета Moodle – це ефективна організація віддаленого навчання. На платформі можуть розміщуватися тексти, глосарії, відео- та аудіоматеріали, тести, наявний широкий спектр інструментів для організації зворотного зв'язку зі студентами та ін. У Буковинському державному медичному університеті середовище MOODLE функціонує з 2010 року. Розроблена загальна структура та структура тематичних розділів електронних навчальних курсів, які можуть бути представлені таким чином (рис. 1) [5]:

Рис. Загальна структура та структура тематичних розділів

З метою контролю рекомендуємо використовувати поточну перевірку знань студентів під час практичних занять, враховуючи емпатійний підхід до проведення клінічного інтерв'ю з пацієнтами у відділеннях лікарні.

Форма проведення підсумкового модульного контролю є стандартизованою: складається з тестових завдань, клінічної задачі та п'яти теоретичних питань.

Висновки

Враховуючи проведений аналіз інформації щодо викладання навчальної дисципліни «Психіатрія та наркологія» студентам закладів вищої освіти в умовах воєнного часу, нами описано можливості застосування систем для дистанційного навчання, зокрема системи MOODLE, для підготовки студентів вищої школи до занять за умови доступу до мережі Інтернет.

Список літератури

1. Шкарлет СМ, редактор. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність. Київ; 2022. 140 с.
2. Бабаліч ВА. Досвід використання системи Moodle під час вивчення дисципліни «Теорія і методика викладання плавання». Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту. 2019;3:19-22.
3. Курочкін МЮ. Досвід використання системи дистанційного навчання Moodle у самопідготовці лікарів-інтернів дитячих анестезіологів. Вісник проблем біології і медицини. 2015;1(3):56-8.
4. Wynter L, Burgess A, Kalman E, Heron JE, Bleasel J. Medical students: what educational resources are they using? BMC Med Educ. 2019;19(1):36. DOI: 10.1186/s12909-019-1462-9.
5. Федів ВІ, Олар ОІ, Бірюкова ТВ. Використання системи MOODLE у вищому медичному закладі [Інтернет]. В: Матеріали дев'ятої міжнар. наук.-практ. конф. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle онлайн; 2021 Чер 06; Київ. Київ; 2021 [цитовано 2023 Бер 20]. Доступно: <https://2021.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=27>.

References

1. Shkarlet SM, editor. Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Innovatsiina ta proiektna dial'nist' [Education of Ukraine under martial law. Innovative and project activities]. Kyiv; 2022. 140 p. (in Ukrainian).
2. Babalich VA. Dosvid vykorystannia systemy Moodle pid chas vyvchennia dystsypliny «Teoriia i metodyka vykladannia plavannia» [The experience of using the Moodle system during the study of the discipline "Theory and methods of teaching swimming"]. Naukovo-metodychni osnovy vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii v haluzi fizychnoi kul'tury i sportu. 2019;3:19-22. (in Ukrainian).
3. Kurochkin MIu. Dosvid vykorystannia systemy dystantsiinoho navchannia Moodle u samopidhotovtsi likariv-interniv dytiachykh anesteziolohiv [Experience of using the Moodle distance learning system in the self-training of interns of pediatric anesthesiologists]. Visnyk problem biolohii i medytsyny. 2015;1(3):56-8. (in Ukrainian).
4. Wynter L, Burgess A, Kalman E, Heron JE, Bleasel J. Medical students: what educational resources are they using? BMC Med Educ. 2019;19(1):36. DOI: 10.1186/s12909-019-1462-9.
5. Fediv VI, Olar OI, Biriukova TV. Vykorystannia systemy MOODLE u vyschomu medychnomu zakladi [Using the

Problems of higher medical education

MOODLE system in a higher medical institution] [Internet]. In: Materials of the Ninth International science and practice conf. Theory and practice of using the Moodle online learning management system; 2021 Jun 06; Kyiv. Kyiv; 2021[cited 2023 Mar 20]. Available from: <https://2021.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=27>. (in Ukrainian).

Відомості про авторів

Юрценюк Ольга Сидорівна – д-р мед. наук, професор кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології Буковинського державного медичного університету, лікар-психіатр вищої категорії, психотерапевт, медичний психолог, сексопатолог.

Information about the author

Yurtsenyuk Olha – Doctor of Medical Science, Professor of the Department of Nervous Diseases, Psychiatry and Medical Psychology of the Bukovynian State Medical University, psychiatrist of the highest category, psychotherapist, medical psychologist, sexopathologist.

Надійшла до редакції 10.12.22

Рецензент – Борисюк А.С.

© О.С. Юрценюк, 2023